

Берникова Валерія,

студентка ПДЕБ-21

юридичного факультету,

Західноукраїнський національний університет

Муравська Ю.Є.

завідувач кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, к.е.н., доц.

Західноукраїнський національний університет

ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Комерційна таємниця - це специфічна інформація, яка має комерційну цінність для компанії та недоступна для загалу. Її ключова ознака - цінність для підприємства та потенційна шкода у разі розголошення.

Забезпечення захисту комерційної таємниці та конфіденційної інформації забезпечується перш за все укладенням відповідних договірних документів, регламентів та політик. Це дозволяє мінімізувати ризики несанкціонованого розголошення, використання або передачі даних конкурентам. Без належного правового регулювання компанія може втратити не лише цінні відомості, а й фінансові ресурси, клієнтів і, що не менш важливо, репутацію.

Нові можливості породжують й нові загрози. В умовах цифровізації кіберзлочинність постійно вдосконалюється, піддаючи ризику комерційну таємницю та конфіденційну інформацію навіть найзахищеніших даних. Часто зловмисники використовують й соціальну інженерію, а людський фактор, через ненавмисну недбалість співробітників, стає причиною розголошення секретної інформації.

Захист комерційної таємниці дає змогу компанії зберегти конкурентні переваги та уникнути значних фінансових і репутаційних втрат. В сучасних

умовах, коли технології та кіберзагрози прогресують шаленими темпами, чітке правове регулювання для захисту цінної інформації є вкрай важливим.

Згідно з положеннями Цивільного кодексу України, комерційна таємниця — це інформація, що відповідає таким критеріям:

- секретність: інформація не є загальновідомою або легкодоступною;
- комерційна цінність: має цінність саме завдяки своїй секретності;
- захищеність: була предметом адекватних заходів для забезпечення її конфіденційності власником.

Проблематика юридичної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері формувалася з процесом становлення законодавства у відповідній сфері. Згідно зі ст. 27 Закону України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. в разі порушення законодавства України про інформацію настає юридична відповідальність, а саме дисциплінарна, цивільно-правова, адміністративна або кримінальна [1]. Зазначений Закон акцентує увагу на неприпустимості зловживання правом на інформацію, тобто інформація не може бути використана для закликів до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганди війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини (ст. 28).

На сьогодні адміністративна відповідальність за порушення законодавства щодо комерційної таємниці передбачена ч. 3 ст. 164-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2]. Нормативною основою адміністративної відповідальності за вказане правопорушення, крім Кодексу України про адміністративні правопорушення, є положення Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р., який визнає проявами недобросовісної конкуренції неправомірне збирання, розголошення, схилення до розголошення та неправомірне

використання комерційної таємниці, надаючи визначення вказаним діям (ст. 16–19) [3].

Об'єктом адміністративного правопорушення є суспільні відносини у сфері захисту суб'єктів господарської діяльності від недобросовісної конкуренції. Об'єктивна сторона правопорушення полягає в «отриманні, використанні, розголошенні комерційної таємниці, а також іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця» (ч. 3 ст. 164-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Суб'єктом правопорушення є посадові особи підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності (юридичні особи), фізичні особи-підприємці та інші особи, які вчинили передбачені законом дії. Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом.

Розглядаючи питання дисциплінарної відповідальності за порушення щодо комерційної таємниці, то варто визнати, що чинне трудове законодавство України не розглядає питань щодо регулювання охорони об'єктів інтелектуальної власності, які створюють працівники в процесі виконання трудових обов'язків, передбачених трудовим договором.

Чинне законодавство передбачає також кримінальну відповідальність за порушення норм права щодо охорони комерційно цінної інформації. Згідно зі ст. 231 Кримінального кодексу України настає відповідальність за незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, тобто за умисні дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, з метою розголошення чи іншого використання цих відомостей, а також за незаконне використання таких відомостей, якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності. Публічне, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання, професійні спілки, повідомлення особою інформації про

вчинення кримінального або іншого правопорушення, здійснене з дотриманням вимог закону, не є діями, передбаченими ст. 231 Кримінального кодексу України, і не тягне за собою кримінальну відповідальність [4].

Склад об'єктивної сторони кримінального правопорушення буде повним тоді, якщо вказані дії спричинили істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності.

Суб'єктом кримінального правопорушення є фізична каранна особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності.

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення характеризується прямим умислом, а для випадків комерційного шпигунства обов'язковою також є мета – розголошення або інше використання зібраних відомостей [5].

Кримінальна відповідальність передбачена також за розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках, тобто за умисне розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках без згоди її власника особою, якій ця таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю, якщо воно вчинене з корисливих чи інших особистих мотивів і завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності (ст. 232 Кримінального Кодексу України)

ФБР дає такі рекомендації (шість кроків), які необхідно здійснити для захисту свого бізнесу від шпигунства [6]:

- 1) визначення інсайдерів і аутсайдерів, що становлять загрозу для компанії;
- 2) ідентифікація та оцінка комерційної таємниці;
- 3) реалізація активного плану щодо охорони комерційної таємниці;
- 4) захист фізичних та електронних версій комерційної таємниці;

- 5) обмеження інтелектуальних знань лише з потреби знати основне;
- 6) забезпечення професійної підготовки співробітників з питань інтелектуальної власності компанії і план безпеки.

У роботі з персоналом, зазначають науковці, слід керуватися наступними правилами:

- створити дієву систему матеріальних стимулів;
- забезпечити кожного співробітника довготривалою роботою;
- ставитися до них як до самостійних індивідів;
- забезпечити участь у прибутках;
- створити можливості для просування по службі;
- залучати персонал до вирішування виробничих проблем;
- створити гнучку систему звільнень [7, с. 120].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. 2-ге вид. Київ : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 655 с.
3. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 7 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 36. Ст. 164.
4. Кримінальний кодекс України. Прийнятий 5 квітня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
5. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар. У 2 т. /за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Харків : Право, 2013.

6. Economic

Espionage.

URL:

<http://www.fbi.gov/aboutus/investigate/counterintelligence/economic-espionage>

7. Кравченко О.М. Нові парадигми сучасних загроз комерційній таємниці. Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. 2015. № 3. С. 111–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/iblsd_2015_3_16